
Krajinské výstavy v Čechách roku 1903 (Hořice, Pardubice, Ústí n. L.).

Rs.

Letošní výstavy jsou znamením pokroku a jako takové jsou pozoruhodným i úctyhodným zjevem. V nich se zároveň zračí národohospodářské poměry krajin a míst, pro něž jsou pořádány, čímž skýtají velmi zajímavé obrazy. Zároveň však ve srovnávání těchto tří výstav vystupuje moment národní, a tu, pokud se oceňování pracovní způsobilosti týče, jak toho výstavy doklad podávají, můžeme býti dosti spokojeni, ne tak ovšem, slává-li se hmotná síla zejména obchodu a výroby tovární v Ústí na výstavě tak výmluvnou u porovnání s výstavami českými. Naproti tomu zase na obou českých výstavách vyniká zemědělství a jeho průmyslné obory ukázkami v další rozvoj nejlepší naděje vzbuzujícími. Za-

jisté také velice potěšitelné jest, že výstavou školství a vzdělávatelství i ukázkami umění překonaly výstavy české práci od Němců z Čech v Ústí vystavovanou a přechvalovanou.

Jest zdravý takový výstavní zápas mezi jednotlivými závody pořádajícími městy, celými kraji, ba i národními kmeny. Vzpružuje. Avšak jedno vážné ponaučení z letošního ruchu vyplývá, by pro příště se vcházelo v podnikání výstav jen za předem zajištěného zdaru, jen za nejprůzračnějších podmínek šťastného provedení. Tu nedá se popřít, že v pořadatelsví výstav samých zračí se veliký pokrok. V Ústí arcíť na první pohled bylo poznati důstatek fondů nejen pořadatelsva, ale i obecnstva a vystavovatelů. Nákladnost budov, zejména pak vydání pro zábavu věnovaná tu až překvapí. Již překonání obtíží terénových musilo vyžadovati velikých nákladů. Průmyslový palác převzali Ústečtí z výstavy Düsseldorfské z r. 1902; budova ta jest pěkné konstrukce železné s bohatou fasádou, pěkným, moderně zdobeným vestibulem. Ale to vše nebyla práce domácí, nýbrž duchem i provedením importovaná. Po boku tohoto průmyslového paláce pyšnily se bohatě vypravené budovy restaurační a na velmi vděčném místě postaveno »staré Ústí« s účelem zábavným, a to nákladem takovým, že asi sotva která krajinská výstava česká by se v podobné »atrakce« odvážiti směla. Vysvětlení arcíť snadno nalézti již ve vyšším vstupném a zejména ve vyšších cenách na výstavě v Ústí oproti českým. Také výmluvným jest, srovnáme-li onen klid výstavy Hořické, jaký tam rázem desáté hodiny večer nastává, s oním ruchem, jemuž jsou na výstavě v Ústí až do půlnoci brány otevřeny, ba v »starém Ústí« byla oficiální hodina uzavření teprve dvě hodiny ráno. Uváží-li se pak dále, že v tomto starém Ústí bylo etablováno asi 20 závodů s prodejem nápojů, kaváren a vináren s ženskou posluhou, tu věru beze všeho úzkoprsého puritánství možno tu poukázati na zneužívání jména výstavy. Takový směr by záhy asi zavedl příčinu k úvahám o sociálních závadách výstav, jak se již stalo při milleniové výstavě v Pešti. Arcíť Ústí jako město s velikou návštěvou turistů do česko-saského Švýcarska a Polabí, s četným obecnstvem nejen z měst severních Čech, ale i ze Saska a Slezska, může si něco podobného dovoliti, a dle všeho obchody ve výstavě jdou tam dobře, neboť návštěva jest velice četná a přichází i lidí dosti zámožných.

V tom víru výstavního života vystupuje v Ústí moment politický zcela nepokrytě, kdežto v Hořicích a Pardubicích vědomí národní, prosté veškeré vyzývavosti, hledí se okázati zjevy ušlechtilými — v Hořicích zejména hudebními slavnostmi — v obou městech pak četnými sjezdy a i slavnostmi historickými. Tu ovšem vzniká závodění mezi výstavami tak blízkými, kteréž není v širším účinku prospěšné, neboť snadno může vyvolati vyčerpání sil i prostředků, na delší dobu pak nepříznivé důsledky mající. V Pardubicích zálibě v sportu více místa, než na výstavách krajinských

zvykli jsme vídati, věnováno. Již to, že ze všech výstavních budov vyniká tam lepostí a úpravou nejvíce budova sportu, jest jistým znamením. Arena pro představení a závody sportovní stala se v Pardubicích účinnou atrakcí výstavy. Na výstavě jest patrnou účast šlechty vůkolní, ukazující ve společném pavilonu prostředky a výsledky svého zemědělství, v pavilonu sportu pak svou zálibu pro lov a závody. Záliba ta se dosti popularisuje na Pardubicku. Zase to zvláštní zjev sociologický, s nímž však souvisí vyspělá výroba v oborech sportovních i dopravních potřeb.

Mimo povšechný rámec výstavní nacházíme na každé z letošních výstav zvláštní ještě příznatky, jež činí srovnávání zajímavým.

Zevní úprava budov u všech výstav nesla snahy po moderně. Některé formy moderní architektury dají se výhodně použiti pro ráz výstavních pavilonů; arcíť má tu však býti pamatováno, že to vše jsou budovy jen na krátkou dobu ze dřeva a lepenky hotovené. Z obrysů stěn vystupující pilonky dají se výhodně využítovati k výzdobě budov. Nedá se popříti, že se v tom nejlépe dařilo budovatelům hořickým. Tu na nejedné budově byly i vzletné a účelné plastické výzdoby v rázu moderním, připomínající vliv umělecko-průmyslové školy pražské. Hlavní pavilon pardubický není v půdorysu zrovna šťastným a závadou tou také vnitřní upravení utrpělo na přehlednosti a volnosti v cirkulaci obecnstva. Mimo zmíněný již pavilon sportovní, elegancí nad okolí své vynikající, a restaurace jsou ostatní pavilony v Pardubicích úpravy jednodušší, v případě — jako se u kůlny pro bazar jeví — až skoro příliš prosté, celku neprospívající. O nádherné průmyslové budově v Ústí stala se již zmínka. Vnitřek s velice výhodným vrchním osvětlením se k výstavním účelům výtečně hodí, a také instalace vnitřní jest ve všem velice příznivou. V Hořicích svah terénu zavinil rozkouskování hlavní budovy a podobně se stalo s rozsáhlou strojovnou v Ústí, kteráž jinak co do šířky a strojby jest velmi vhodnou. Tím, že budovy samy působí dekorativně, bylo celkem s výzdobou výstaviště, namnoze na úkor dojmu i ve vnitř, šetřeno. Škoda — přece jest v tom oboru vkus již značně vyškolen. Ukázku pěknou toho podala umělecká výstavka v Hořicích. Také zahradnické výzdoby v mnohých vhodných k tomu místech bylo postrádati. Arcíť k tomu jest třeba nejen peněz, ale i času, a tu letošní výstavy měly ještě po zahájení dosti k dohánění.

Pokud se pořadatelsví samého týče, zasluhuje zmínky i protektorát. V Pardubicích je protektorem městská rada místní, v Hořicích hrabě Harrach, majitel četných velkostatků v okolí Hořic, zejména v Krkonoších. Ústečtí sáhli po protektoru až do rodiny panovnické, požádavše za to arcivévodu Ferdinanda Karla, což arcíť nebránilo dost choulostivým politickým projevům za příležitosti této dobře protežované výstavy. Při výstavě hořické by mohla býti bezmála zvláštní výstavka čestných předsedů — avšak účel světí prostředky.

Všecky tři výstavy použily k svým účelům i budov školních. V Hořicích se hodila nová škola zcela dobře do rámce výstavy, a byla výhodně zejména pro školství a umění využítkována. V Ústí bylo školy užito jen jako přílepku při výstavě. V Pardubicích užito dokonce školních místností ve pěti různých od sebe oddělených budovách. Následuje pak z této nesouvislosti i škoda pro návštěvu, neboť mnohý některé z rozstrkaných oddělení přehlédne a pomíjí. Není-liž lépe vystavovati raději méně v systematickém výběru, ale za to v jediném přehledném rámci?

Účast výstavní dává celému podniku i ráz. Nejpriznivější poměr počtu vystavovatelů domácích a z oblasti výstav k oněm vzdálenějším vykazují Hořice, a nejnepriznivější Ústí nad L. Ba v Ústí zatlačuje účast cizí výrobu domácí a z německých měst severních Čech, jichž zdatnosti měla se státi obrazem. Vedle as půltřetího sta průmyslových vystavovatelů ze severních Čech jest jich skoro půldruhého sta z Vídně a hodně přes padesát z Prahy a českých měst, a mimo to ještě přes sto z Německa. Poněvadž ale ještě k tomu všemu tato cizí účast dere se do popředí okázalým vystavováním, ztrácí výstava významu jako obraz místního a okolního průmyslu a stává se výkladem stávajících již obchodních spojení, stává se tržištěm, na němž dovoz z dálných míst, ba dokonce i z ciziny, nabízí se domácím, ovšem že vydatnou kupní silou se honosícímu obecnstvu. Tento základní obchodní rys v povaze výstavy ústecké působí velice mohutně a zveličuje dojem, kterýž Ústí jako velice důležité a v rozvoji svém rychle stoupající místo transitní činí. Vždyť jen lodní doprava v Ústí úžasně převyšuje přístav terstský. Doprava ta činila v roce 1899 pro Ústí maximum a v roce 1902 18 milionů centů zboží, kdežto v Terstu jen 14.75 milionů centů. Obchod Labem zprostředkovaný činí as 13% veškerého zahraničního obchodu, kdežto na Terst připadá jen podíl 4.5%. Při tom stoupá hodnota i množství obchodu polabského, zejména pak Ústí samého, mnohem rychleji, a bude ještě další úpravou řek stoupati. Připomeňme jen ten obraz přístavu, správněji řečeno překladišť v Ústí! Na břehu pro překlad v délce 8 kilometrů upraveném může současně přes 200 lodí se umístiti, a dvě třetiny dopravy polabské přicházejí v Ústí k nalodění. Přes 5000 lodí ročně odváží náklad z těchto přístavů a mimo to as 30 parníků denně slouží dopravě osobní a rychlozboží. Příznivá poloha Ústí povznesla tamější rafinerie cukru a továrny chemické na nejvyšší v tom oboru bod v Rakousku. Ba povzneslo se Ústí velice rychle na velice důležité místo obchodní a dopravní, čítající již přes 40 tisíc obyvatelů. A obchod — obchod — návštěvou Ústí a jejich výstavy letošní jeví se makavě, co jim tam obchod přináší. Tu arcit pak má i výstava svůj příznak; dle toho pak mohou si tam již něco více dopřáti jako jednotlivci i jako celek.

(Dokončení.)

Krajinské výstavy v Čechách roku 1903.

(Dokončení.)

Na ústecké výstavě nejbohatěji zastoupeny byly obory zařízením obydlí se zabývající a strojnictví. V nábytkářství sešlo se vystavovatelů s nákladnými výpravami v množství až překvapujícím. Přední firmy vídeňské zápolí tu s pražskými německého rázu tak, že výrobci ze severních Čech vedle toho mizejí. Zápal ten jest zajímavý tím, že moderna tu výbojně utlačuje sloh starší. Při tom pozorovati jest rozdíl tvarů pražských oproti vídeňským. Empirové vzory stále víc a více se ujímají, při tom uplatňuje se barvitost dřeva a intarsie se šíří. Z technické stránky kladou se větší požadavky do vlastností dřeva, jež vybírá se ze vzácných druhů. Kůže a sklo docházejí stále většího užívání. Výstava byla v oboru nábytkářství velice zajímavá, ba skoro to byl pro širší kruhy nejvýznamnější obor. Ale jak daleko v něm byla zúčastněna německá výroba severních Čech, když i úpravu slavnostní síně navrhoval architekt z Drážďan?

Strojnictví bylo v Ústí nepopíratelně v rozsahu a s jakostí u nás od zemské výstavy v r. 1891 dosud nevídanou zastoupeno. Ale hlavní podíl v tom měly závody s prací českou, firmy z Prahy, Plzně, a to se stroji těžířskými, čerpadly, zařízením pivovarů, stroji parními a elektrickými atd. Nápadné bylo množství strojů tiskařských a z Němce byla tam celá řada závodů s běžnými potřebami strojnictví, armaturou atd. Jest viděti z takové výstavy, v kterých oborech tu má dovoz vděčný odbyť. Ale zase pro německou výrobu strojnickou zde u nás jest charakteristické, že i elektrickou instalaci, opatřování celé výstavy světlem provedla firma cizí, Potschmann z Drážďan. Ostatek dekorací výstavy, při níž květin jen velice slabě bylo užito, také obstarala cizí firma až z Lipska. Nápadné bylo, že textilní průmysl severočeský nepatrně byl zastoupen. Také mnohé továrny, kteréž na loňské výstavě děčínské hojně se zúčastnily, bylo pohřešovati. Výklad toho jest dvojitý — příliš časté za sebou následování výstav v místech blízkých a — řevnivost mezi většími městy v uzavíraném území. Zde jmenovitě vystupovala mimo žárlivost o význam politický i závist z ohledů hospodářských.

Pozoruhodné byly v Ústí speciální výstavky veřejných zařízení. V první řadě uvéstí dlužno v školní tělocvičně umístěnou vý-

stavku navigační. Mimo pražskou komisi vypravenou na výstavě ústecké s nákladem dosti značným zúčastnila se i komise vídeňská a ústřední výbor pro vnitroplavbu z Berlína, podnik Lannův a paroplavební společnosti.

Liberecké umělecko-průmyslové museum a ústav pro zvelebování živností byly pěkným způsobem representovány. Prvější promyšleně vybranou sbírkou starých i moderních předmětů uměleckého průmyslu ladně instalovanou. Druhý ústav vystavil práce svých kursův a pomůcky vyučovací k nim v úpravě na převážení zařízené. Celkem nic mimořádného. Výstavka učednických prací sbubnovaná z celých severních Čech se co do účasti i jakosti prací nemůže měřiti s výstavkami toho druhu ve větších českých městech pořádanými. Spíše zmínky zasluhují práce vystavené některými německými ženskými výrobními spolky.

Ústřední bratrská pokladna hornická v Mostě vystavila ve dvou místnostech školních rozsáhlý svůj material ve vývoji i nynějším stavu opatření horníků v pánvi hnědouhelné. Pro celou pánev jest pokladna společná, což arcíř velice přispívá k pohyblivosti tamějšího dělnictva, kteréž jinde bývá pokladnou jen pro jeden podnik neb společnost zřízenou dosti poutáno. Rozvoj pokladny mostecké patrný jest z množství rent, které r. 1883 činily 28.868 K, v roce minulém však 628.685 K. Reservní fondy její stouply od r. 1879 z 91.394 K na 15 milionů.

Výstavka umělecká byla, jakoby násilím stůj co stůj vyvolaná obesláním ne příliš bohatým. Školská výstava byla sice dosti četná, ale na tu chlubitost nestačila. Účast odborných škol byla nepatrná.

Až překvapující bylo, jak na výstavě živel maloživnostenský se ztratil. Ve strojovně až nápadným byl nedostatek strojů pro malé dílny a mezi vystavovateli jen vzácně jeví se malí lidé. Jako zvláštnostka zdálo se to společné vystavování zámečnického sdružení ve Vídni. Také hospodářské obory jakoby zatlačeny s onoho pole obchodem a velkopřůmyslem ovládaného. Již to obeslání hospodářskými stroji! Jaký to rozdíl mezi výstavami českými a ústeckou! A tak přicházíme k onomu velice vynikajícímu příznaku lidovosti výstav v českých místech t. j. hojná účast malého živnostnictva a oborů hospodářských.

Ve srovnání byla hořická výstava idylou proti pompésní ústecké. Uspořádáním útulná s osvěžujícím důstatkem zeleně, s volnou prostorou a účastí lidovou. V úpravě byla nová dosud k vyučování neužívaná budova školní hlavním bodem. Za ní vroubilo prostranství výstavní několik pavilonů výstavních i hostinských; k tomu pojily se Smetanovy sady, k účelům výstavním nedosti využitkované, za nimi pak výš proti stráni byla průmyslová výstava. Tu podařilo se dva vynikající body uplatniti způsobem dosud nebývalým, t. j. sochařství s kamenictvím jako místní průmysl a textilnictví v representaci nejbližšího okolí i Podkrkonoší. Vedle

toho vynikaly na výstavě některé obory hospodářské, zejména zužitkování ovoce. Tím, že podařilo se na výstavě předvésti obory vyrůstající na podmínkách přírodou daných, nabyla výstava hořická rázu místního, jak jen zřídka se dařívá.

Snaha reprezentovati sochařství a umělé kamenictví způsobem co nejdůstojnějším přivedla spolu i jiné obory umění ku cti i zvýšení půvabu celé výstavy. Uznati se musí, že v tom směru získala si odborná škola hořická a členové jejího učitelstva jako pracovníci výstavní velikých zásluh. Škola sama byla zúčastněna četnými a zdařilými, ba nákladnými až přes míru obvyklosti sáhajícími pracemi. Škola předvedla chloubu své techniky ve zpracování kamene, přivolala však hojnou řadu svých bývalých žáků, aby se co takoví ukázali svým stupněm vyspělosti, na základě v Hořicích jim daném. Sešla se výstavka plastik v království co do rozsahu jistě vzácná. A co tu v těch pracích mladistvého snažení! Vedle přehojných prací figurálních byly četné práce pomníkové, z nichž některé jevíly netušený pokrok ve zpracovávání domácích materiálů, zároveň však i doklad zušlechťování po stránce výtvarné. Jakého rozsahu nabývá dobývání pískovce na Hořicku, ukazují data výrobním družstvem kamenníků hmotně znázorněná. V minulém roce vytěženo v lomech hořických a sice v Újezdě-Podhoří 6600, v Hořicích 650, v Lanžově 600, v Ostroměři 450, v Doubravě a Miletíně po 200 krychl. metrů kvádrového kamene.

Textilnictví české po prvé takovou měrou ve speciální výstavce na veřejnost vystoupilo, a to se zdarem. Jen dál a dál v tomto oboru ku emancipování se od výroby cizí. Na celé čáře tu viděti pokrok; v přípravě tkaniva, na vzorku i apretuře.

A i toho sluší vzpomenouti, že i zevní úprava těší se pozornosti a zlepšuje se ve smyslu obchodních požadavků. Tak jen dál v tomto v rozmach teprve vyrůstajícím oboru, jen tak dál, ať to, co se u nás roztrhá, nejen zde se koupí, ale i udělá. Při tom pozoruhodné byly i ukázky strojů pro tento obor, dosud jen ostýchavé kroky na dráze sice nesnadné, ale vždycky ještě slibné. Naproti tomu v jiných oborech bylo strojnictví jen velice slabě zastoupeno. Hospodářské stroje byly dosti četné, řemeslných strojů málo. Za to dopravní prostředky, kolářství a kočárnictví zřídka jest na krajinských výstavách tak čteně viděti jako v Hořicích. Arciť zas povaha kraje to přivádí. Tu doznati se musí dovednost výroby v tomto oboru v městech českého severovýchodu. Také v nábytkářství i oděvnictví bylo viděti pěkné ukázky malé výroby rázu moderního. Potěšitelný v tom pokrok.

Zemědělství bylo zastoupeno nejen rolnictvím, ale též celkovým obrazem těžby z panství Harrachova. Pozoruhodny jsou již slušné začátky průmyslného zužitkování ovoce. Uvádíme zúmyslně obor ten jako začátky, nebo jest tu ještě mnoho dělati, než těch vděčných plodin severovýchodních Čech bude náležitě využito. Ovocnářství postupuje na Hořicku, avšak třeba tu stále agitace i podpory. Utěšeně se ujímají meliorace pozemků. Výstavka ústřední

jednoty česk. hospodářských společenstev ukazovala směry organisace zemědělské. Hradecko jde dobrým příkladem napřed. Svépomoc stává se víc než útočištěm, jest již heslem hospodářské výbojnosti a zdárné podnikavosti. Svépomoc v akci maloživnostenské nestačí postupu organisaci hospodářstva.

Při tom zmínku o hospodářských a rolnických školách. Měly by býti na výstavách čteněji i dokonaleji zúčastněny. Tu skýtá se jim příležitost raziti sobě dráhu a i ve věcech odborných bezprostředně široké kruhy poučovati ve věcech místně důležitých. Arcit působí tu hlavně znázorňování grafické aneb věcné ukázky, což bývá dosti pracné, avšak jest a bude vděčné.

Překvapujícího rozsahu nabyla výstava školská; tu v Hořicích tak jako v Pardubicích nejvíce pozornost vzbuzovaly obory kreslířské, zejména ukázky z nových proudů reformy ve vyučování kreslení. Hesla tu jsou pro nový zápal, ale zmatků také dost a z toho nejistota v postupu. Rozmanitost, jakouž školy na obou těchto výstavách okázaly, svědčí o snaživosti učitelstva způsobem zajisté uznání hodným. Překvapila každého odborníka ta hojnost prací vymykajících se najednou ze šablonovitosti předpisů a vzorů staroškolských, ale — přicházejí též pochybovači mající zřetel k technickým potřebám v dovednosti kreslení, ať již v jakém koliv praktickém užívání kreslení. Leč to nespadá v rámec referátu výstavního. Konstatovati dlužno, že na obou výstavách bylo kreslení škol obecných velice čteně a i zábavně zúčastněno. Pěkné práce vystavovaly též školy měšťanské i pokračovací. Školy odborné se v Hořicích více zúčastnily než v Pardubicích. Moderna ve výtvarnictví již zdomácněla v mnohé škole, v některých se teprve usazuje. Umělecká výstava, kterouž v Hořicích pořádal »Mánes«, překvapila venkov obsahem i ladnou úpravou a zvyšovala celkový, ušlechtilými snahami hřející dojem hořické výstavy. Tak se zdál ten výstavní ruch hořický jaksi intimní, snad k tomu i přispíval ruch umělecký hudbou i divadlem čile udržovaný.

V Pardubicích nedalo se ubrániti dojmu nadnášení se a touhy po předstižení všeho, co dosud krajinské výstavy u nás skýtal. Výstava až v překvapujících rozměrech rozsáhlá a i bohatě obezlaná. Na př. v potřebách stavebních, zejména zboží keramickém ani pražské výstavy nebývají tak obezlané. Ve všech oborech řemeslných obezlání čtené i dobré, strojovna rozsáhlá i pěkně obsazená, výstava hospodářských strojů, jaké dosud na venkově nebývaly. Zemědělství ve veškerých oborech hojně a i několika velkostatky zastoupeno, zahradnictví a lesnictví překvapilo a k tomu ten pavilon sportu s luxuriézním obsahem. Restaurace s výpravou dosti nákladnou a k tomu stálý program sportovních her a závodů. Inu — jsme v kraji bohatším. Mezi vystavovateli viděti jest známky přerodu z malé výroby na továrny, mezi hospodářskými účastníky vystihujete majetnost. Právě ten sportovní pavilon choval výrobky, jakéž jen mezi majetnějším obyvatelstvem nacházejí odbyt, a zase tam v strojovně čtené malé motory i stroje obráběcí ukazovaly,

že tu pro ně více půdy, že tu kraj s rostoucím průmyslem. Však také uvažte jen, jak rychle se Pardubice vyvíjejí na město obchodně a i průmyslně rostoucí. A což, dočkáme-li se splavnění Labe? A tak tu unáším se z referátu do snů o budoucnu, ale — to výstava svým dojmem skutečně vyvolávala a pořadatelům dle všeho na tom záleželo, aby ten dojem rostoucího významu Pardubic také vyvolala. To se nepopíratelně podařilo. Jak již dříve uvedeno, vadilo některým skupinám výstavy, že po různých budovách školních byly rozstrkány. Umělecká výstava byla velice četná, ale počtem velikým nebývá vždy ten pravý dojem dosažen, připeletou-li se práce i méně cenné. Školství obecné rozsahem skoro překonalo školy měšťanské. Školy odborné jen skrovně tu byly a průmyslová škola pardubická vystavovala své pěkné práce ve vlastní budově daleko od výstavy odloučené. Zajímavé bylo viděti práce realní školy v hojném počtu vystavené. Škoda, že tyto dva ústavy byly tak daleko od sebe, srovnávání prací bylo výmluvné i poučné. Odborné vzdělavatelství zastoupeno bylo též pracemi z kursů technologického musea v pěkné úpravě předvedenými.

Ústav Poettingeum předvedl se úplným obrazem své vzdělávací činnosti. Tělocvična reálky byla skoro plná pian a jiných hudebních nástrojů; zase příznak zámožnosti. Kanalisační komise vystavila ukázky ze splavnění dolní Vltavy. Nebylo by vhodnější bývalo, předvésti přípravy pro splavnění středního Labe?

Technologické museum pražské zdatně a platně přispělo výstavě strojové a mimo motory jeho péčí pro výstavu získané bylo v oddělení tom viděti pěkné stroje obráběcí ze závodů českých. Potěšitelný pokrok našeho domácího malého strojnictví bylo viděti v Pardubicích. Z rámce toho vyrostly již dávno místní závody Prokopův a firmy Hübner a Opitz, slynoucí zejména stroji mlynářskými. Strojárna Märky, Bromovský a Šulc v Hradci vystavila lokomobilu v rozměrech u nás dosud zřídka prováděných, s kterouž opatřováno pěkné elektrické osvětlení výstavy.

Jednu významnou zvláštnost našich výstav dlužno viděti ve vzájemné účasti měst. Tak v Hořicích byl pavilon Královéhradecký, v jehož středu se čestně representovalo hradecké museum. V Pardubicích měly svoje zvláštní pavilony Kutná Hora a Česká Třebová. Arciť jest pak účast pod společným štítem celého města mnohem choulostivější a i zodpovědnější a měla by vždy jen s tou největší péčí býti podnikána.

Českost výstavy v Pardubicích a Hořicích vyzírala přirozeným způsobem z práce vystavené a v té bylo viděti pokrok.

Otázka, není-li to přes síly dotyčných krajín, když současně se pořádají dvě výstavy tak blízko sebe s takovým vyčerpáváním obětavosti, namanula se zajisté mnohemu účastníku. Otázka ta jest po uzavření výstav zodpověděna a odpověď poukazuje k tomu, že i ve výstavnictví je třeba organizace. Naše krajinské výstavy rostou ve své úpravě, roste v nich i luxus, neboť závodění svádí od jednoduššího k nákladnějšímu. A přece dá se i prostými prostředky

docílití dojmů půvabných a i vyhověti potřebám výstavy, vlastně vystavovatelů a obecnstva. Co jest přes potřebu, může se dělati jen z nadbytku. Při pěkných výsledcích obou výstav roste chuť pořádati je i jinde, tím spíše pak oprávněno jest upozornění na nebezpečí z výstav hrozící, přepínají-li se síly a tím případně i vyvolávají nepříznivé důsledky zúčastněných. Výstavy nesmějí se státi závoděním mezi místy, nýbrž mají vyrůstati z potřeby. Čím vyšší jest stanovisko těchto potřeb, tím výše se pak staví i sama výstava.

Rs.
